COVID-19 Pandemisi Nasıl Bitecek?

How Will the COVID-19 Pandemic End?

Haluk Eraksoy
İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Günün birinde SARS-CoV-2'nin hızlı ve kontrolsüz bir biçimde yayılması sona erse bile, virus, bulaşmasını muhtemelen daha düşük bir düzeyde yıllarca sürdürecektir. COVID-19'un böyle endemik hale geçmeden önce, ikinci bir dalga daha yapacağına ilişkin yaygın bir beklenti vardır. Bu nedenle normalleşme adımlarını atarken, virusun uzunca bir süre daha bizimle birlikte olacağını aklımızdan hiç çıkarmamak ve önlemleri asla gevşetmemek zorundayız. Bu virusun nasıl yenileceği sorusunun bugün verebileceğimiz tek yanıtı vardır: Sağ kalarak ve başkalarının da sağ kalmasını sağlayarak. Uyulacak kuralları ise herhalde duymayan kalmadı: Maske takmak, mesafeye dikkat etmek ve el yıkamak! (1).

Sürü bağışıklığını sağlamanın en etkili yolu elbette bağışıklamadır. Halen sayısı 160'ı geçen aşı adayından birkaçı, faz 3 aşamasına kadar gelmiş durumdadır. Güvenli ve etkili bir aşının kullanıma hazır olması, en erken 2020 sonlarını bulacaktır. Bu aşının dünya ölçeğinde dağıtımı da zaman alacaktır (2). SARS-CoV-2'ye karşı gelişen bağışıklığın ne kadar sürdüğünü bilmiyoruz. İnfekte olmuş kişilerin aradan yeterli bir süre geçtikten sonra reinfekte olabilecekleri ileri sürülebilir. Ancak bu virusla tanışmamızın üzerinden, COVID-19'dan iyileşmiş birinin reinfekte olmasına yetecek kadar bir süre bile geçmediği söylenebilir. SARS-CoV-2 RT-PCR testi önce pozitif olan, sonra negatifleşen ve tekrar pozitifleşen COVID-19 olguları vardır. Bu durum reinfeksiyonu gösterebileceği gibi testin yalancı negatifliğinden de ileri gelebilir (3).

Elde edilen bulgular, çocukların erişkinler kadar infekte olmadığını ve olduklarında da hastalığı daha hafif geçirdiklerini düşündürmektedir. Ancak kaygı verici bir durum, çocukların virusu etkili biçimde yayabilmesi ve saçtıkları virus miktarının erişkinlerinkinden bile fazla olabilmesidir (4). Bazı veriler, SARS-CoV-2'yi edinen insanların %80 kadarının asemptomatik olabileceğini düşündürmektedir (5). Ağır COVID-19 gelişmesinde ileri yaş ve bazı komorbiditeler, birer risk faktörüdür. Hispanikler ve Siyahlar gibi bazı etnik gruplarda da ağır seyirli hastalık sıktır (6).

Klimik Dergisi'nin bu sayısında Sümer ve arkadaşları (7), COVID-19 tanısı doğrulanmış ve ağır akciğer tutulumu olmayan 149 hasta üzerindeki deneyimlerini sunuyor. D-dimer ve CRP düzeylerinin, pnömonisi olanlarda olmayanlardan daha yüksek olduğu dikkati çekiyor. Bir Editöre Mektup'ta ise bölgelerindeki Kırım-Kongo kanamalı ateşi olgularının pandemi sırasında arttığını ve daha ağır seyir gösterdiğini bildiren Barkay ve arkadaşları (8), bu durumun olası nedenlerine işaret ediyorlar.

Kaynaklar

1. Vital Strategies. 3 W's to reduce the risk of COVID-19 [İnternet]. Paris: International Union Against Tuberculosis and Lung Disease [erişim 24 Temmuz 2020]. https://preventepidemics.org/covid19/science/insights/3-ws-to-reduce-the-risk-of-covid-19/.
2. World Health Organization. Draft landscape of COVID-19 candidate vaccines [İnternet]. Geneva: WHO [erişim 24 Temmuz 2020]. https://www.who.int/publications/m/item/draft-landscape-of-covid-19-candidate-vaccines.
3. Woloshin S, Patel N, Kesselheim AS. False negative tests for SARS-CoV-2 infection - Challenges and implications. *N Engl J Med*. 2020; 383(6): e38. [Crossref]
4. Heald-Sargent T, Muller WJ, Xiaotian Zheng X, *et al*. Age-related differences in nasopharyngeal severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) levels in patients with mild to moderate coronavirus disease 2019 (COVID-19). *JAMA Pediatr*. (Baskıda).
5. Ing AJ, Cocks C, Green JP. COVID-19: in the footsteps of Ernest Shackleton. *Thorax*. 2020; 75(8): 693-4. [Crossref]
6. Gross CP, Essien UR, Pasha S, Gross JR, Wang SY, Nunez-Smith M. Racial and ethnic disparities in population level Covid-19 mortality. *medRxiv*. 2020.05.07.20094250. [Crossref]
7. Sümer Ş, Ural O, Aktuğ-Demir N, *et al*. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde izlenen COVID-19 olgularının klinik ve laboratuvar özellikleri. *Klimik Derg*. 2020; 33(2): 122-7. [Crossref]
8. Barkay O, Binay UD, Gül Ö, Karakeçili F. COVID-19 pandemisinde Kırım-Kongo kanamalı ateşi olgularının sayısında belirgin artış: Neler oluyor? *Klimik Derg*. 2020; 33(2):197-8. [Crossref]

ORCID iD of the author: H.E. 0000-0002-5790-0806

Cite this article as: Eraksoy H. [How will the COVID-19 pandemic end?]. *Klimik Derg*. 2020; 33(2): 110. Turkish

Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Haluk Eraksoy, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Çapa, İstanbul, Türkiye
E-posta/E-mail: haluk.eraksoy@gmail.com

DOI: 10.5152/kd.2020.24